

HACCIN ANLAMI VE MANEVİ FAYDALARI

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا
مُبَارَكًا فِيهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَفِي كُلِّ حِينٍ وَالصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ سَنَدِنَا
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ وَمَنْ تَبِعَهُ بِإِحْسَانٍ إِلَى
يَوْمِ الدِّينِ أَمَّا بَعْدُ:

el-Hamdü li'llâhi Rabbi'l-âlemîn.

Hamden kesîran tayyiben mübâraken fîh. Alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn seyidînâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Cabir *radıyallâhu anh*, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerinin şöyle buyurduğunu duymuş, naklediyor:

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ
مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ
كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ

Semi'tü Resûlallah sallallahu aleyhi ve sellem yekûl men hacce fe lem yerfûs ve lem yefsuk race'a¹ min zünûbihî ke-yevmi veledethu ummuhû. Revâhu'ş-şeyhân.

İmam Buhârî ve İmam Müslim'in rivayet ettiği sahih bir hadîs-i şerîf.

Men hacce. “Kim hac yapmaya girişirse, başlarsa” *fe-lem yerfûs*. “Bu haccı esnasında -peltek se ile- *refes* yapmazsa.” Refes, kötü söz söylemek mânasına gelebiliyor, yani küfür; “Ana avrat küfretti.” diyorlar ya. Hem kötü söz mânasına geliyor hem de bu kötü sözün anlamını yapmak, o anlamda kötülük yapmak mânasına geliyor. Kim hacederse, böyle kötü

---

¹[fiiliyle kullanılan مَنْ حَجَّ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ رَجَعَ]

versiyonu bu şekildedir.] Buhârî, “Hac”, 4, r. 1521; Bk. Nesâî, “Menasikü'l-Hac”, 4, r. 2647; İbn Mâce, “Menasik”, 3, r. 2889; Dârimî, , “Menasik”, 7, r. 1837; Ahmed b. Hanbel, II, 484, r. 10274.

fiil, iş yapmadan; haccediyor ama kötü söz söylemiyor, kötü iş yapmıyor.

Ve lem yefsuk. “Ve fısk yapmazsa.” Fısk Allah’ın emrinin çizgisinden sapmak, raydan çıkmak; kötülük yapmak, günah işlemek demektir.

Hac yapan insan hac yaparken hem küfür gibi kötü söz söylemez hem de kötü fiil işlemez, günahlar işlemez, irtikap etmezse, *race’a min zünûbihî.* “Günahlarından döner, kurtulur.” *Ke-yevmi veledethu ummuhû.* “Anasının onu doğurduğu gündeki hale gelir.”

Doğduğu zaman hiç günahı yoktu; çünkü daha yeni doğdu, hatalı bir şey yapmadı, sorumlu da değil. Anasından doğduğu gün insanın defter-i âmâli tertemizdir. Büyüyüp büluğa erdikten sonra günah işleyince günahlar, sevap işleyince sevaplar yazılır. O zaman günahlardan defter kirlenir, dolar; tehlikeli, fena. Haccedip de kötü söz söylemez, kötü iş yapmaz, günaha sapmaz, günah işlemez, haccını böyle tamamlarsa günahlardan döner, anasının onu dünyaya getirdiği gündeki gibi mâsum bir kimse haline gelir.

a. Haccın Mebrur Olması İçin Yapılması Gerekenler

Hacc-ı mebrûr en sevaplı iş. Birinci sevaplı iş Allah ve Resûlü'ne iman etmek; ikinci sevaplı iş Allah yolunda cihat etmek; üçüncü sevaplı iş de hacc-ı mebrûr yapmaktır.² Haccetmek değil; doğrudan doğruya hacc-ı mebrûr, mebrur bir hac yapmaktır. Mebrur hac, iyi bir hac demektir. *Birr* iyilik demek, *birr ü takvâ* günahlardan sakınarak iyi işler yapmak mânasına kullandığımız, bildiğimiz bir kelime. *Mebrur* da öyle, iyi yapılmış hac demektir.

Demek ki haccın iyi yapılmış olması için insanın diline sahip olması, dili ile küfürlü laflar vesaire söylememesi lazım; kuşağına, namusuna sahip olması, namussuzca iş yapmaması, bir de günahları işlememesi lazım. O zaman bu hac onu anasından doğduğu gibi temizler; tertemiz bir insan olur.

---

² أَنْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ: أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ: إِيمَانٌ بِاللَّهِ

وَرَسُولِهِ قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قِيلَ: ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: حَجٌّ مَبْرُورٌ

Buhârî, "İman", 18, r. 26; Müslim, "İman", 36;

Dârimî, "Cihad", 4, r. 2438; Ahmed b. Hanbel, VI, 372, r.

27094.

Haccın mebrur olması nasıl olacak? Yine Cabir *radiyallâhu anh*'ten merfûan rivayet edilmiş; hadîs-i şerîfte buyuruyor ki;

بِرُّ الْحَجِّ إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَطَيْبُ الْكَلَامِ

*Birru'l-hacci it'âmu't-ta'âmi ve tâbu'l-
kelâmi.*³

Haccın mebrur olması nedir? Mebrur hac yapmak nedir?

It'âmu't-ta'âm. “Kesenin ağzını açacak; hacılara ziyafet çekecek, yedirecek, içirecek; arkadaşlarına, fakirlere ikramda bulunacak.”

Bir de *tâbu'l-kelâm.* “Hoş, güzel, iyi söz söyleyecek.” Ağzından kötü laf çıkmayacak; edepli, terbiyeli, kalp kırmayan, güzel söz söyleyecek. Bu iki husus fevkalade mühim.

Demek ki bir, herkese iyilik yapacağız. *It'âmu't-ta'âm* ziyafet çekmek, yemek yedirmek demektir. Kesenin ağzını açacaksın,

---

³ Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 658, r. 1778; Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, V, 431, r. 10390; Beyhakî, *Şu'abu'l-Îmân*, VI, 25, r. 3824; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, VIII, 203, r. 8405; Bk. Ahmed b. Hanbel, III, 325, r. 14482; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, V, 13, r. 11834.

bir şeyler alacaksınız, sofrayı kuracaksınız, başkasını çağıracaksınız, “Gel ye!” diyeceksin. Yemek yedirmek, bir çeşit cömertlik...

Peygamber Efendimiz’in zamanını iyice bir düşünelim. O zaman uluslararası ticaret böyle değildi. Bu beldelerin imkânları bu kadar fazla değildi. Sonra bu beldenin kendi ahali de, çevresindeki mıntıkanın, muhitin ahali de -ülke sıcak, su az; çöl olduğu için- ziraat vesaire bakımından öyle çok zengin değillerdi.

Sahabe-i kirâmın çoğu aç idi. Peygamber Efendimiz’in evinde yemek pişirmek için aylarca ocak yanmaz, duman tütmezdi. Sabahleyin namazdan sona eve geldiği zaman ev halkına sorardı;

“Yiyecek bir şey var mı?”

“Yok yâ Resûlallah, evde yiyecek bir şey yok.”

“Ben de zaten oruç tutmaya niyetlenmişim, içimden öyle geçiriyordum, oruç tutuvereyim.” Çünkü yiyecek bir şey yok.

Bakın buraya süt getirmişler, koymuşlar. Bu süt bir yiyecek mi? İçecek. Bu oldu mu,

“Evde bir şey var.” diyorlar. Bu da yok. Bu oldu mu, bunu içti mi tamam, karnı doyuyor; ama o da yok. O devir öyle bir zor devir.

Beni en çok etkileyen haberlerden birisidir ki Peygamber Efendimiz’in mescidinde sahabeden birisi, sabah namazı kılınır kılınmaz hemen çıkıp giderdi. *es-Selâmu aleyküm ve rahmetullah, es-selâmu aleyküm ve rahmetullah*. Hemen çıkıp giderdi. Baktı ki bu adam hep böyle yapıyor, bir tanesi önüne çıktı, nasihat edeyim diye, “Mübarek, ne diye acele ediyorsun, otursan biraz tesbihleri çeksen, Peygamber Efendimiz’in mescidi, ne bu acelen böyle, farz bitip de selam verdikten sonra hemen kaçıyorsun.”

Mübarek boynunu büktü, “Evde bir tek örtü var.” dedi.

Biliyorsunuz, namaz kılarken farzlardan birisi de, *setr-i avret*; örtünmesi gereken mahalleri örtmektir. Evde bir tanecik örtü var, ben o örtüye bürünüyorum. Elbise değil, dikişli değil, ceket değil, kazak değil, pantolon değil, şalvar değil; bir örtü. Ben o örtüye bürünüyorum, her tarafımı kapatıyorum. Artık

çarşaf gibi mi, nasıl düşünürseniz, öyle bir şey...

“Geliyorum, burada cemaatle namazı kılıyorum, evimiz de biraz uzakça, hemen gidiyorum ki güneş doğmadan eve varayım, vakit geçmeden bu kıyafeti hanıma vereyim, hanım sarılsın, o da namazı kılabilsin. Onun için acele ediyorum.” diyordu. Yoksulluğa bakın, yokluğa bakın. Biz çeşitli kumaşlar giyiyoruz, çeşit çeşit gıdaları buluyoruz, yiyoruz elhamdülillah; o zaman yok.

Mühim olan insanların ihtiyaçları neyse ihtiyacını görüp gönlünü almak. Açlık mı var? Tamam, sofrayı kur, yedir. Yedir de yesinler, fakirciklerin karınları doysun, “Allah razı olsun.” desinler.

Burada yaşayan, halen sağ olan kimseler bize kendileri söylüyorlar: “Burada kurtsuz un, buğday bulunmazdı, alışmıştık. Yaptığımız ekmeklerin, pidelerin içinde kurtları, böcekleri görürdük, böceksiz bulmak mümkün değil, yerdik.” diyor. Yakın zamana kadar buzdolabı yok, soğutucu yok, mükeyyif [klima] yok.

Yine böyle hâlâ hayatta olan birisi gece sıcaklarda uyuyamadıklarını anlattı. Şimdi kış, buranın baharı, yani serin. “Gece uyuyamazdık da sıcaktan bir o tarafa dönerdik, bir bu tarafa. Kalkardık; yatağın üstüne bir kova su dökerdik, bir kova da kendi üstümüze dökerdik. O ıslak yatağın üstünde bu ıslak elbiselerle yatar yarım saat kadar uyurduk, ondan sonra çarçabuk kuruduktan sonra yine sıcak, hararet bastırırdı. Sıcaktan uyanırdık, yine uyuyamazdık.”

Ispartalı bir tanıdık buraya geldi. Hanımının analığının burada yeri yurdu vardı. Bir müddet Medine’de onun yerinde kaldılar. Benden yaşlı, bana; “Aziz kardeşim, yanıyorum. Belde mübarek belde, Medine-i Münevvere güzel, Peygamber Efendimiz’in beldesi; ama çırpınıyorum. Geceleri kafesin içine tıkılmış kuş gibi çırpınıyorum, çok zor oluyor.” diyor. Sonradan bu güzel soğutma cihazları çıktı, bu ticaret çıktı, bu nakil vasıtaları çıktı. Elli yıl evveline gittiğin zaman, yok.

Şimdi bina gördüğünüz yerlerde binalar yok, her taraf kalabalık, yok böyle. Çarşı

pazarlarda dolaşırlarmış da, Medine çarşısında burada kalan Türkler'e; "Şu pasaportunu ver." derlermiş. "Ne olacak?" "Seni Suud vatandaşı kaydedelim, ver şunu." İstemezlermiş, "İstemem." derlermiş. Suud pasaportu o kadar kolay, vatandaşlığı alacak. Bunları duyuyoruz da hayretler içinde kalıyoruz. Şimdi buraya girmek çıkmak, müsaade almak, kalmak mümkün değil; çok zor. Yani mahrumiyetli yerdir.

Mühim olan mahrumiyet içinde olan insanların ihtiyaçlarını görüp karşılamak, onları sevindirmek. Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bunun misalini söylemiş oluyor.

Demek ki hacı hacda ne yapacak? *It'âmu't-ta'âm*. Kesesinden altınları çıkaracak; koyun alacak, deve alacak, kestirecek, yedirecek, herkes faydalanacak, fakirler doycak. İşte bakın, güzel bir hac yaptı çünkü cömertlik yapıyor, insanların dualarını alıyor, gönlünü kazanıyor.

İkincisi, *ve tîbu'l-keîâm*. Tatlı dilli, güler yüzlü olacak. Burada "güler yüzlü" demiyor; *tîbu'l-keîâm*, sözün güzelliği demek. "Güzel

kelamlı, güzel sözlü olacak.” diyor ama güzel söz, güler yüzle beraber olur. İnsan kaşlarını çatıp, somurtup da güzel söz söyleyemez. Kaş çatıp, dudak büküp “Seni çok seviyorum.” diyen insan ömrümüzde hiç görmedik. Gülerek söyler, ikisi beraber olur. O da, o da gönül almak. “Yarım elma gönül alma.” veyahut “Tatlı dil yılanı bile deliğinden çıkarır.” Tatlı dil çıkarır mı bilmiyoruz ama Hint fakirleri düdük çalınca çıkıyor. Demek o da tatlı bir nâmeden dolayı memnun oluyor, çıkıyor.

Peygamber Efendimiz haccın mebrur olması için iki misal verdi. Birisi ziyafet çekmek, yemek yedirmek; dua kazanmak. İkincisi tatlı konuşmak, tatlı muamele etmek; öyle dua kazanmak. Biz bu misalleri alıp genişletebiliriz.

Birinci okuduğum hadîs-i şerîfe göre de küfür etmeyecek veyahut namussuzluk etmeyecek; namahreme kuşak çözmeyecek, o mâna da var. Günah işlemeyecek. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

الْعَيْنَانِ تَزْنِيَانِ وَالْيَدَانِ تَزْنِيَانِ

el-Aynâni tezniyâni. “İki göz de zina eder.” *Ve'l-yedâni tezniyâni.* “İki el de zina eder.”⁴ Demek ki gözün de zinası var, elin de zinası var. Bunlar da *ve lem yarfûs* hükmünün içine girer. Gözünü, namusunu haramdan sakınacak, günahlara girmemeye dikkat edecek.

İnsanın günahlara girmemesi için günahların ne olduğunu bilmesi lazım. Birçok insan yaptığı işin günah olduğunu bilmiyor ve yapıyor. Mesela hırsızlık günah, bunu biliyorlar; içki günah, bunu da biliyorlar; gıybet günah, ama gıybeti yapıyorlar. Halbuki o da günah, o da haram. Sonra, dargınlık haram; Peygamber Efendimiz, “Bir müslümanın bir müslümana üç günden fazla dargın kalması haram.” diyor.⁵ O da haram ama dargın; hiç konuşmaz, selam vermez,

⁴ Ahmed b. Hanbel, II, 344, r. 8095; İbn Ebî Şeybe, *Müsned*, I, 255, r. 383; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, XI, 309, r. 6425; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, X, 192, r. 10303; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, II, 98.

⁵ وَلَا يَجِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ

Gözüne bakmaz, selamını almaz. Ötekisi verse almaz, başını çevirir, aleyhinde konuşur. Harem-i Şerîf'te gıybet eder.

Adamın birisine Safa tepesinde;

“Ben Hanefîyim, İmâm-ı Âzam Ebû Hanife *rahmetullahi aleyh* hazretlerine bağılıyım.” dedim.

“Ebû Hanife hiçbir şeydi.” dedi. İnsaf ya! İnsan Harem-i Şerîf'te bir mezhebin imamına böyle söyler mi? Düşman gibi konuştu. Mübarek mezhep imamına attı tuttu. Ebû Bekir es-Sıddîk Efendimiz'e, Ömerü'l-Fâruk Efendimiz'e, Osman-ı Zinnûreyn Efendimiz'e atıp tutanlar var. *Sebbu'sş-şeyhayn*. İki şeyh denilen, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'e sövenler var, sebbedenler var.

Şurada cemaatle namaz kılınıyor, adam dışarıda dolaşıyor. Hacı, kendine gel, ne oluyorsun? Sen buraya niye geldin? Cemaatle namaz kılınıyor, sen niye kılmıyorsun? Kılmıyor. Namaz kılmıyor; dışarıda geziyor,

---

Buhârî, “Edeb”, 57, r. 6065; Ahmed b. Hanbel, III, 199, r. 13053; Abd b. Humeyd, *Müsned*, I, 158, r. 138; Beyhakî, *Şu'abu'l-İmân*, IX, 20, r. 6198 ; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, III, 239, r. 3030.

çarşıda geziyor. Bereket versin, adamların kararları var; ezan vaktinden önce dükkânlar kapanıyor, içerideki adamları dışarı çıkarıyorlar. *Yallah ruh, Uhruc!* “Çık!” Neden? Ne var? “Namaz vakti.” Daha beş dakika var, on dakika var. “Çık çık!” diyor. Çıkarmasa, *mutavvi*, nasihatçi, vazifeli geliyor, ceza yazıyor, hapse götürüyor, elindeki hüviyetini alıyor, karakola götürüyor.

Kimisi dükkânı kapatıyor, arkaya saklanıyor. Halbuki dükkânın kapanması camiye gitsin diye. Hükümet, “Hayırlı bir iş yapın.” diye zorluyor, o ille sevap kazanmayacağım diye direttiği için içeriden dükkânı kapatıyor, arkada duruyor, sigara tütürüyor, camiye gelmiyor. Bakın nasipsizlere. Allah nasip etmemiş. Günah değil mi bu? Ezan okunduğu zaman, Allah *hayya ale’ssalâh* dedirtiyor, huzuruna, ibadetine çağırıyor; adam da Allah’ın davetine gitmiyor.

Kimisi imamları beğenmiyor. Onun için arkasında namaz kılmıyor. Halbuki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz; “İmamın hali kendisine aittir.” buyuruyor.

Sallû halfe külli صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ

berrin ve fâcirin. “İmam nasıl olursa olsun, arkasında namazı kılın.” diyor.⁶ Efendimiz’in tavsiyesi. “İmamın şeceresini araştır, gizli hayatını kurcala, ne kabahatler, günahlar işledi diye sırala, tertemiz çıkarsa o zaman arkasında namaza dur.” demiyor ki. Öyle insanı nerede bulacaksın, günahsız insan var mı? Çıksın bir tanesi bakalım, “Ben günahsızım!” diyebilir mi? Hiç kimse diyemez. Hiçbir kimse, “Ben günahsızım.” diyemez.

Günahların görüneni var, görünmeyeni var. Günahın belli olanı içki... Adam içkiyi içti mi sallanıyor, yürüyüşünden belli oluyor. Şu adam içmiş, sarhoş olmuş, doğru düzgün yürüyemiyor, yalpalıyor. Öteki günahların da öyle bir sarhoşluğu olsaydı bakalım yolda dik yürüyen adam görür müydün. Herkes sallım sullum sallanır, direklere yapışır, yerlere kusardı. Öteki günahlar gizli olduğundan, Allah da *Settâr* olduğundan, setrettiğinden,

---

⁶ Dârekutnî, *Sünen*, II, 404, r. 1768; Beyhakî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, IV, 29, r. 6832; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VI, 54, r. 14815.

setrediyor, hatta tevbe ederse affediyor, *Allahu Ekber*. Kul günah işliyor, O affediyor; kul isyan ediyor, O ihsan ediyor. Rabbimiz ekremü'l-ekremîn.

Ne demek istiyorum?

Buralarda günahların çeşitleri çok. Bilineni var bilinmeyi var; görüneni var görünmeyi var. Görünmeyen günahları millet işliyor. Göz zinası işler. Dil günahı işler. Gıybet, yalan, dedikodu, yalan yere yemin, “Vallahi billahi, idare etmez.” Ne idare etmez, yüzde yirmi kâr var, ne yalan söylüyorsun? “İdare etmez.” diyor. “Senden önce başkası geldi, daha fazla para verdi de vermedim.” Hadi oradan yalancı, o zaman ona verseydin. “Senin gül hatırın için sana şu kadara veriyorum.” Niye ona vermedin de bana veriyorsun? Yalan. Ticaretin dalaveresi, yalanı, dolanı... Yalan oldu mu olmaz.

b. Namaz Kılanı Rahatsız Etmemek

Demek ki tatlı dil olacak, güzel huy olacak, kötülüklerden uzak duracak; hac o zaman makbul olur. Millet bunu bilmiyor; itişiyor, münakaşa ediyor, çiğniyor. Bugün ne? Perşembe. Yarın ne? Cuma. Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz buyuruyor ki; “Cuma günü insanların omuzlarından atlaya atlaya ön sıraya geçen insanların omuzlarını cehenneme köprü edinmiş olur.” Doğru değil, kimseyi üzmeyecek. Bakın üzmemek ne kadar önemli. Hem üzüyor, hem itiyor, hem eziyor, neler yapıyor.

Bir keresinde biz namaza durduk, *Allahu Ekber*. Bir dalga geldi, kadın erkek herkes kendimizi on metre ötede bulduk. Ne oluyorsun? Tavaf ediyor. Böyle tavaf mı olur? Namaza durmuş adamları on metre yerinden okyanus dalgası gibi al, öbür tarafa at. Namaz kılanın önünden geçmek bile doğru değil. Niye yapıyorsun? Herkes namaza durmuş, sen de orada dur, sen de namaz kıl. Cahillik, İslâm’ı bilmezlik, kendini bilmezlik... Hacı babalara Allah yardım etsin. O hacca gelenlere Allah akıl fikir versin, ilim irfan versin. İslâm’ı bilmiyorlar. Gelmişler yine, gelmemekten iyi ama dikkat etmek lazım.

Böyle yaparsa mebrur hac olur, anasından doğduğu gün gibi günahlardan temizlenir. Bugün bir hadîs-i şerîf daha okuyacağım.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*
Efendimiz buyurmuş ki;

إِذَا خَرَجَ الْحَاجُّ حَاجًّا بِنَفَقَةٍ طَيِّبَةٍ وَوَضَعَ رِجْلَهُ
فِي الْغَرَزِ فَنَادَى لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ نَادَاهُ مُنَادٍ مِنْ
السَّمَاءِ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ زَادَكَ حَلَالٌ وَرَاحِلَتُكَ
حَلَالٌ وَحَجُّكَ مَبْرُورٌ غَيْرُ مَأْزُورٍ وَإِذَا خَرَجَ
بِالنَّفَقَةِ الْخَبِيثَةِ فَوَضَعَ رِجْلَهُ فِي الْغَرَزِ فَنَادَى
لَبَّيْكَ نَادَاهُ مَلِكٌ مِنَ السَّمَاءِ لَا لَبَّيْكَ
وَلَا سَعْدَيْكَ زَادَكَ حَرَامٌ وَنَفَقَتُكَ حَرَامٌ
وَحَجُّكَ غَيْرُ مَبْرُورٍ

*İzâ harace'l-hâccu bi-nafakatin
tayyibetin ve vada'a riclehû fi'l-garzi fe-nâdâ
lebbeyk Allahümme lebbeyk nâdâhu münâdin
mine's-semâi lebbeyk ve sa'deyk zâdüke
halâlün ve râhiletüke halâlün ve haccüke
mebrûrun gayru me'zûrin ve izâ harace bi'n-
nafakati'l-habîseti fe-vada'a riclehû fi'l-garzi
fe-nâdâ lebbeyke nâdâhu melekün mine's-
semâi lâ lebbeyk ve lâ sa'deyk zâdüke*

harâmün ve nafakatüke harâmün ve haccüke gayru mebrûrin. ⁷

İzâ harace'l-hâccu. “Hacı evinden yola çıktığı zaman.” Biz hacı diyoruz ı harfi ekliyoruz. Bunun Arapça doğrusu *hâcc*, iki tane c harfi. Hacceden kimseye Arapça’da *hâcc* derler, *a*’sı uzun, *ism-i fâil* sîgası bu. Hâcıc iken iki *cim* birleşiyor, *hâcc* oluyor.

Niye hacı demişler? Mütekellim *y*’si eklenmiş sonuna, mülkiyet zamiri, takısı. Hacî demek, hacım demek. “Hacı, buraya gel.” Yani “Benim hacım, gel.” “Efendim!”, “Oğlum!”, “Dayım!”, “Amcam!”, “Teyzem!” diyoruz ya, sonundaki o. Oradan biz hacı demişiz. Yoksa doğrusu *hâcc*, kadın olursa *hâcce*; *kâtip*, *kâtibe* gibi. *Hâcc* erkek hacı, *hâcce* kadın hacı. Çoğulu *hüccâc*, hacılar demek. Hacı, “Ey benim hacım!” demek. Hacı buraya gel; “Ey benim hacım buraya gel!” demek. Ama biz Türkçe’de onu unutmuşuz. Hacca gidene hacı diyoruz. Hacca gidene *hâcc* denilir. Hacı Muhittin; Hâcc Muhittin demesi

---

⁷ Taberânî, *el-Mu'cemül-evsat*, V, 251, r. 5228; Bk. Bezzâr, *Müsned*, XV, 221, r. 8638, *Aclûnî*, *Keşfu'l-Hafâ*, I, 99, r. 219.

lazım, doğrusu o. Galat, galat-ı meşhûr, yayılmış, yaygın bir galat.

İzâ harace'l-hâccu. “Hacca giden kimse yola çıktığı zaman.” *Bi-nafakatin tayyibetin.* “Hac parasını helal paradan toplamış, yanına almış; helal, tayyip, temiz bir para ile hacı yola çıktığı zaman.” *Ve vada'a riclehû fi'l-garzi.* “Üzengiye ayağını takıp atına binerken veya devesine binerken, daha üzengiye ayağını bastığı zaman.” *Fe-nâdâ lebbeyk Allahümme lebbeyk.* Hacca giden insan ne yapıyor? “*Lebbeyk Allahümme lebbeyk* diyor; öyle dediği zaman.” *Nâdâhu münâdin mine's-semâi.* “Gökten bir seslenici ona seslenir.” *Münâdin,* y'si düşmüş; *münâdî* demek. *el-Münâdî* y'si düşüyor, *münâdin* oluyor. Gökten bir çağırıcı ona seslenir. Çağırana kim? Allah'ın vazifelendirdiği gökteki bir melek. Ona seslenir ki; *Lebbeyke ve sa'deyke, lebbeyke ve sa'deyke* “Evet, tamam, uğurlar olsun, hayırlı olsun.” *Zâdüke helâlün.* “Yola aldığın, heybene koyduğun gıdan helaldir.” *Ve râhiletüke helâlün.* “Bineğin, kiraladığın binek; at, deve neyse helaldir.” *Ve haccüke mebrûrun.* “Haccın da makbuldür.” *Gayri*

me'zûrun. “Haccın kusurlu, ayıplı, hatalı, gayri makbul değil; mebrurdur.” denir.

Demek ki hacının hac için biriktirdiği paranın helal olması lazım.

Lebbeyk ne demek?

Lebbeyk, tesniye sîgası *lebbeyke* (*lebbâ-yülebbî-telbiyeten*). Bir kimse birini, “Ey Ali, Ey Ahmet, Ey Hasan, ey falanca!” diye çağırdığı zaman ötekisi Türkçe’de “Buyurun.” der. “Buyur.” der. “Hasan!” “Buyur.” *Lebbeyk* o mânaya geliyor; ama tesniye sîgası.

Türkçe’de buyur ne demek? “Emret!” demek. “Emrinize âmâdeyim, kat kat âmâdeyim.” demek. *Lebbeyk Allahümme lebbeyk!* diyoruz. “Tamam, yâ Rabbi, çağırdın, kat kat emrindeyim, tekrar tekrar emrindeyim.” demiş oluyoruz.

Bu çağırmak ne zamandan? İbrahim *aleyhisselam* zamanından. Allah, İbrahim *aleyhisselam*’a; “Git, o mübarek yeri eşele, temelleri bul, üstüne yeniden Kâbe’yi inşa et!” diye emredip bu Kâbe’yi yaptırdığı zaman buyurdu ki;

Ve ezzin fi'n-nâsi bi'l-hacci. “Burayı ziyaret etsinler diye insanlara seslen, yüksek sesle nida eyle!”

Ezzin fi'n-nâsi. “İnsanlar arasında bağır, çağır, davet et!” *Bi'l-hacci.* “Burayı ziyaret etmeleri için, hac için onları çağır.” *Ye'tûke.* “Bu davetine icabeten gelsinler!” *Ricâlen ve alâ külli dâmirin ye'tîne min külli feccin amîk.*⁸

Allah, İbrahim *aleyhisselam*'a; “İnsanları çağır!” diye emrettiği zaman İbrahim *aleyhisselam*, bu âyetin açıklamaları kısmında rivayete göre; “Yâ Rabbi! Ben buradan bağırırsam sesim nereye kadar gidecek? Sesim çok kısa bir yerden duyulur.” demiş. Şimdi buradan bağırırsak iki sokak öteden duyulmaz. Zor; Harem'in olduğu tarafta hoparlörler olmasa ezan okunduğu zaman buradan belki duymayız. Halbuki görünüyor; ama belki duymayız. Şimdi hoparlör var; sesi büyütüyor, kat kat aksettiriyor, duyuyoruz ama kolay duyulmaz.

İbrahim *aleyhisselam* Safa tepesine veya Merve tepesine ya da Cebel-i Ebû Kubeys'e çıksa, şimdilerde sarayın olduğu yerin tepesine çıksa bağırırsa, ne kadar duyacaklar. "Yâ Rabbi! Ben nereye kadar sesimi duyururum?" dedi. Cenâb-ı Hak ona: "Yâ İbrahim! Sen seslen, çağır; bağırmak, çağırmaq senden, duyurmak benden, ben duyururum." buyurmuş. Cenâb-ı Hak her şeye kâdir.

Londra'da kule "dan" diye saatin kaç olduğunu çalıyor. Radyodan Londra'yı açmış olan Avustralya'daki, Afrika'daki bir insan Londra kulesinin saatin bir olduğunu bildiren vuruşunu kulenin dibindeki insandan evvel duyuyor.

Neden?

Elektromanyetik dalgalar, ses dalgalarından çok çok daha hızlı gittiğinden. Ses dalgası saniyede 340 metre hızla gidiyor, elektrik saniyede 300.000 kilometre gidiyor. Elektromanyetik dalga buradan yükleniyor öbür tarafa gidiyor, orada çözülüyor, ses haline geliyor, o çok süratli oluyor. Ses daha kulenin dibine gitmeden uzaktaki, başka

kıtadaki adam “dan” sesini Londra radyosundan duyuyor. İnsanoğlu âlet yapmış, duyuyor.

Şu kâinatı yaratan Allahu Teâlâ hazretleri duyuramaz mı? “Âmennâ ve saddaknâ!” duyurur, daha âlâsını duyurur. Evvelkilere de, sonrakilere de duyurur, ilerdeki nesillere de, o zamandaki insanlara da duyurur. Her şeye kâdir... Hacca gelecek insanlar onun için Lebbeyk çekiyorlar. “Yâ Rabbi! Sen beytini ziyareti emrettin, davet ettin, bağırttırdın, çağırttırdın, seslendirdin; tamam, ben de geliyorum yâ Rabbi!” demek. Anlamı çok derin. İnsan bunu söylerken dayanamaz, ağlar.

Gani Mevlâm nasip etse, varsam ağlayı ağlayı,

Medine’de Muhammed’i görsem ağlayı ağlayı,

Delil yapışsa elime Lebbeyk öğretse dilime,

İhram bezini belime sarsam ağlayı ağlayı.⁹

Yunus ne güzel söylemiş. İçinizde hiç ağlaya ağlaya ihram saran var mı? Lebbeyk derken dayanamayıp ağlayan âşık-ı sâdıklar, yola çıkınca ağlayanlar?

Demek ki buraya helal parayla gelecek. Haccın temelinde helal para var.

Helal olmazsa ne olur?

Hadîs-i şerîfin devamı olur.

Ve izâ harace bi'n-nafakati'l-habîseti.
“Bir kimse habis bir nafaka ile; pis, haram bir para ile yola çıkarsa.” O da hacca çıkıyor ama parası haram, haramdan kazanmış. Haram paralar neden olabilir? Onu bilmek lazım, burada günah işlememek için günahların ne olduğunu bilmek, onlardan kaçınmak lazım. Hangi kazanç helaldir, hangi kazanç haramdır? Bunu bilmek lazım...

Hiz. Ömer *radiyallâhu anh* çarşıya pazara dalardı, tüccarları imtihan ederdi; bilmeyeni kamçılardı, döverdi. Haramı helali, faizi ribayı bilmiyorsun, ticarete kalkmışsın, kazancın haram olur; öğrensin diye döverdi; patlatırdı kamçıyı.

Hız. Ömer, iri yarı, boylu poslu... Peygamber Efendimiz; “Yâ Ömer! Sen kalabalıkta Hâcerü’l-Esved’i öpmeye girme.” demiş.

“Neden?”

“Güçlü kuvvetlisin, insanları ezersin.” Demek ki ezmemek lazım, demek ki ezmemek esas... Babayiğit; dövermiş, gel bakalım, söyle bakalım. Bunları biz hocaların siz cemaate öğretmesi lazım, siz babaların çocuklara öğretmesi lazım, siz patronların çıraklarınıza öğretmesi lazım... “Evladım, yalan söylersen haram olur, müşteriye yanlış bilgi verir de öyle satarsan haram olur.” Mal helal, satış usulü yanlış, kazanç haram. Cuma namazında dükkân açık olur, Cuma’ya gitmez, para kazanırsa parası haram olur. Çünkü Allahu Teâlâ hazretleri, “Cuma günü ezan okunup da camiye çağırıldığı zaman koşarak camiye git, alışverişi bırak!” diyor. Bırakmayınca Allah’ın emrini dinlemediğinden haram olur. İçki satarsa haram olur.

Bizim mahallede Mehmet Efendi vardı, beş vakit namaza gelirdi, halim salim de bir insandı. İyi bir insan, tatlı bir arkadaş, amca,

ağabey... Bakkal dükkânı işletirdi. Dükkânında sıra sıra içkiler vardı. Şaka değil, mübalağa değil, gerçekten. “Yapma bunu.” dediğimiz zaman, “Hocam geliyorlar içki soruyorlar, içki olmayınca öteki malzemeyi de almıyorlar, gidiyorlar.” diyordu. Onlar içki olmayınca öteki malzemeyi almıyorsa benim kardeşlerim de içkili dükkândan o malzemeyi almasın, gelsin bunlardan alsın. Cemaatte de şuur yok, bakkalda da şuur yok. Sen ille bakkallık yapacaksın diye Allah bir şart mı koştı? Müşterin yoksa, kazanamıyorsan işi değiştir, başka iş yap. Pazarda yük taşı, daha çok para kazanırsın, sabahtan akşama kadar da çalışmazsın. Bir pazar yerinde on defa gitsen gelsen bir günde daha fazla para kazanırsın. Ne olacak yani, para kazanmanın çok yolları var. Allah insanın alnına rızkını yazmış, gelir. Sen rızkını aradığın gibi rızkın da seni uzaktan arıyor, o seni bulacak. Sen dursan, durduğun yerde gelip sana toslayacak. Sen onu arayacağım diye harama sapıyorsun. O zaten sana doğru geliyor. Harama ne sapıyorsun?

Kimisi harama satar, haram mal satar, kazancı haram olur. Kimisi helal malı haram usullerle satar, malı haram olur. Kimisi yasak

zamanlarda satar, haram olur. Kimisi rüşvet alır, haram olur veya kandırır, haram olur.

Mirasta kardeş kardeşin hakkını yiyor. “Ölüm hak, miras helal.” Kardeşinin hakkını yemek haram... Niye yiyorsun? Daha çoğunu almak istiyor. Anasını babasını kandırıyor, ana baba da kanıyor, mallar birisinin üstüne gidiyor, öteki evlat mahrum kalıyor. Olmaz. Peygamber Efendimiz, “Evlatlarınız arasında adalet edin.” diyor. O evlat bana biraz sert baktı, yamuk baktı, bu evlat itaatli. Olsun, çok incelikler var.

İzâ harace bi'n-nafakati'l-habîseti. “Pis parayla, haram parayla hac yoluna çıktığı zaman.” *Fe-vada'a riclehû fi'l-garzi.* “Bineğine binerken üzengeye ayağını taktığı zaman.” *Fe-nâdâ lebbeyke lebbeyke.* “Lebbeyk çektiği zaman, *lebbeyk Allahümme lebbeyk* dediği zaman.” *Nâdâhü münâdin mine's-semâi.* “Gökten bir çağırıcı, nida edici ona seslenir, nida eder.” Bir melek gökten ona seslenir; *Lâ lebbeyke ve lâ sa'deyke.* “Senin öyle buyur, lebbeyk'in de yok; sana bir uğur, bir hayır da yok.” *Zâdüke harâmün.* “Yanına aldığın, heybene doldurduğun, çantana

doldurduğun gıdalar da haramdır.” *Ve nafakatüke harâmün.* “Yol masrafları için cebine koyduğun paralar da haramdır.” *Ve haccüke me’zûrun.* “Haccın da gayr-i makbuldür.” *Gayri me’cûrin.* “Sevapsızdır.” der.

Demek ki helal lokma, helal nafaka, helal para işin temeli, son derece önemli. Helalinden kazanmak, haramdan kazanmamak. Bunun için de ticaretin, kazancın hangisi helaldir, hangisi haramdır; öğrenmek lazım.

Zaten Peygamber Efendimiz, “Bir insan hacca gelmese bile, bir haram lokma yese, kırk sabah, kırk gün ibadeti kabul olmaz.” diyor. Adam camiye geliyor, gidiyor; sevap kazandım sanıyor. Haram yediği için kabul olmaz. Haram helal meselesine ayrıca girecek olsak iş çok büyüyecek. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

“Adam yalvarır, yakarır; Yâ Rabbi! Yâ Rabbi! Beni affet, bana mağfiret et, bana şunu ver, bana bunu ver der durur. Allah onun duasını nasıl kabul etsin, yediği haram, giydiği haram.” Helallik işin başı, helal lokma

her işin temeli... Duanın, ibadetin, haccın kabulünün de temeli oluyor. Onun için Allah bize haramı helali, sevabı günahı iyi öğrenmeyi nasip etsin. Bu çok önemli... Öğreneceğiz; bilmiyorsak, öğreneceğiz.

Ben arkadaşlara kaç defa söyledim; radyoda söyledim, televizyonda söyledim, dergide yazdım, konuşmalarımda söyledim; helalleri bir liste yapın, duvara asın; haramları bir liste yapın, duvara asın; iyi huyları bir liste yapın, duvara asın; kötü huyları bir liste yapın, duvara asın. Çocuğunuzu, hanımınızı imtihan edin, bilsinler; gıybet haram, yalan haram... Bunlar biliniyor da bilinmeyenler de, gizli olanlar da bilinsin.

Neler günah?

Tüccarların da, “Şu ticaret helaldir, şu ticaret haramdır.” diye liste yapması lazım. Bunun çaresi nedir? İçimizden ticaretle uğraşan kardeşlerimiz hacdan sonra inşaallah bu işe başlasın, helal ticaret nelerdir, kalem kalem, madde madde yazsın; haram ticaret nelerdir, ne yaparsa haram olur, onları da kalem kalem yazsın, hadis gördükçe toplasın; ticaretin haramı helali belli olsun. Hangi şey

ibadettir, hangi şey günahdır, o belli olsun. Hangi huy iyidir, hangi huy kötüdür; hangi huyu Allah sever, hangi huyu Allah sevmez, belli olsun. Bizim de, sizin de vazifeniz olsun. İnşaallah bunun kitabını çıkaralım, kitaplarını basalım, herkes okusun, anayasa gibi ezberlesin. Asıl anayasa bu, anayasa, babayasa, dedeyasa, esas yasa bu. Çünkü haramı helali bilmezse insanın dünyadaki bütün işleri havaya gidecek. Kırk gün ibadet yapacak, kabul olmayacak. Şu hale bakın, işin korkunçluğuna bakın!

c. Zilhiccenin İlk On Günü ve O Günlerde Yapılan İbadetlerin Üstünlüğü

Bugün ayın kaçı?

(Hâzirûndan biri: “18’i Hocam.”)

Bırak o ayı canım, sen kamerî aydan bahset.

(Hazirûndan başka biri: “1’i.”)

Neyin biri? Zilhicce’nin biri. Tamam, Zilhicce’nin biri. Zilhicce, Kurban bayramının olduğu, haccın yapıldığı ay. Kurban bayramı

Zilhicce'nin kaçında? Onunda. Kaç gün var? Bu gece ile beraber on gece var.

Bu geceler o kadar mühim geceler ki, elhamdülillah hadisle âyetle şimdi gidiyoruz, inşaallah sonradan bir çuval inciri berbat etmeyiz. Bu günler o kadar mühim ki, Allahu Teâlâ hazretleri buyurmuş:

وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ وَاللَّيْلِ
إِذَا يَسْرِ هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِذِي حِجْرِ

Bismillâhirrahmânirrahîm. Ve'l-fecri ve leyâlin aşrin ve'ş-şef'i ve'l-vetri ve'l-leyli izâ yesri.

Allahu Teâlâ hazretleri yemin ediyor. “Fecre andolsun ki.” *Ve'l-fecri ve leyâlin aşrin.* “On geceye andolsun ki.”, *Ve'ş-şef'i.* “Teke, bir taneye andolsun ki.” *Veş'şef'i ve'l-vetri.* “Çifte ve teke andolsun ki.”¹⁰

Ve'l-fecr sûresi yeminle başlıyor. Allahu Teâlâ hazretleri bu varlıklara kasem ediyor. Allahu Teâlâ hazretleri, mühim şeylere mühim

olduğu için yemin eder; ehemmiyetine dikkat çekmek için yemin buyurur.

Yine Cabir *radiyallâhu anh*'ten rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyurmuş ki;

*İnne'l-aşre aşru'l-adhâ ve leyâlin aşrin.*¹¹ Buradaki aşır, Kurban bayramının on günüdür. *Adhâ* ne demek? *Udhiyeler*, kurbanlıklar demek. *Îydu'l-adhâ* da kurbanlıkların kesildiği bayram demek. Kurban bayramı dediğimiz bayram. On gün, Kurban bayramının, Zilhicce'nin on günüdür. *Ve'l-vetrü yevmü arefe*. “Tek, Arefe günüdür.” *Ve'ş-şef'u yevmi'n-nahr*. “Çift de, o sözden kasıt da kurban bayramının ilk günüdür.” buyurmuş. Bunlara Kur'an'da ehemmiyetli olduğu için yemin buyuruluyor.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz de İbn Abbas *radiyallâhu*

---

¹¹ إِنَّ الْعَشْرَ عَشْرُ الْأَضْحَى، وَالْوَتْرَ يَوْمُ عَرَفَةَ، وَالشَّفْعَ يَوْمَ النَّحْرِ

Ahmed b. Hanbel, III, 327, r. 14511; Hâkim, *el-Müstedrek*, IV, 245, r. 7517; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, X, 335, r. 11608; Beyhakî, *Şu'abu'l-Îmân*, V, 304, r. 3568; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, IV, 380, r. 5692; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, II, 14, r. 2944:

anhümâ'dan, İmam Buhârî ve Müslim'in merfûan rivayet ettiğine göre;

مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيهَا أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ
مِنْ هَذِهِ الْأَيَّامِ يَعْنِي أَيَّامَ الْعَشْرِ قَالُوا يَا رَسُولَ
اللَّهِ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ وَلَا الْجِهَادُ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ
فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذَلِكَ بِشَيْءٍ

*Mâ min eyyâmin el-amelu's-sâlihu fîhâ ehabbu ilallâhi min hâzihi'l-eyyâm ya'nî kâlû yâ Resûlallah ve le'l-cihâdü fî sebîlillah kâle ve le'l-cihâdü fî sebîlillah illâ racülün harace bi-nefsihî ve mâlihî fe-lem yerci' min zâlike bi-şey'in.*¹²

Mâ min eyyâmin el-amelu's-sâlihu fîhâ ehabbu ilallâhi min hâzihi'l-eyyâm ya'nî eyyâme'l-aşri. “Günlerden hiçbir gün yoktur ki içinde yapılan ibadetler, Allah’ın bu günlerden daha çok hoşuna gitsin. Bu günlerde yapılan

¹² Ebû Dâvud, “Savm”, 61, r. 2438; Tirmizî, “Savm”, 52, r. 757; İbn Mâce, “Sıyam”, 39, r. 1727; Ahmed b. Hanbel, I, 225, r. 1968; İbn Hibbân, *Sahîh*, II, 30, r. 324.

ibadetler, Allah'a başka zamanlarda yapılan ibadetlerden daha sevimlidir. Bunlardan daha sevimli başka zaman yoktur; bu on gün.” *Kâlû ve le'l-cihâdü fî sebîlillah*. “Yâ Resûlallah! Allah yolunda cihat etmek de mi? Bu günlerde amel-i sâlih işlemek ondan da mı hayırlı?” *Ve le'l-cihâdü fî sebîlillah*. “Evet, bu günler Allah yolunda cihat etmekten daha kıymetli.” *İllâ racülen*. “Ancak, bir adam müstesna.” *Harace bi-nefsihî ve mâlihî*. “Malını, parasını da yanına almış, ben cihada gidiyorum diye çıkmış.” *Sümme lem yerci' min zâlike bi-şey'in*. “Sonra bunlardan hiçbirisi ile geriye dönmemiş.” “Şehit olmuş; şehit olan canını ve malını Allah yoluna veren müstesna, o hariç, bu günlerde yapılan ibadetler, Allah yolunda cihattan daha sevimli, sevgili.” buyuruyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Biz dünyanın en mübarek, en mukaddes beldesinde değil miyiz? Evet. En mübarek on günün içinde değil miyiz? En mübarek zamanda değil miyiz? İslâm'ın beş ana temel ibadetinden biri olan haccı yapmanın niyeti ile buraya gelmiş değil miyiz? Çok çok mühim bir duruma girdik artık, çok mühim günlere

geldik. Müslümanlar nasıl Receb'ten, Şaban'dan hazırlanıyor, hazırlanıyor, Ramazan'ın hilalini gözlüyor, Ramazan'a girildiği zaman oruçlar, teravihler, hatimler, ziyafetler, sadakalar, nasıl böyle büyük bir gayret başlıyor; işte sana on tane mübarek gece gündüz.

d. Hacda Salih Ameller

el-Amelü's-sâlih, amel-i sâlih nedir?

Amel-i sâlihler çeşitlidir, çoktur. Sayalım:

Oruç bir amel-i sâlihtir. Bu günlerde oruç tutmak çok sevap... Hele hele Arefe gününde hacıların Arafat'a çıktığı günde oruç tutmak çok çok daha fazla sevap. Çünkü Peygamber Efendimiz; “Geçmiş senenin günahlarını da affettirir, gelecek senenin günahlarını da affettirir.”¹³ buyurmuş. Allahu Ekber! İleride yaşanacak olan bir senenin günahını da affettiriyor. O sene daha yaşanmamış; demek

---

13 «ثَلَاثٌ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ، وَرَمَضَانَ إِلَى رَمَضَانَ، فَهَذَا صِيَامُ الدَّهْرِ كُلِّهِ،
صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ، أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ، وَالسَّنَةَ الَّتِي بَعْدَهُ،
«وَصِيَامُ يَوْمِ عَاشُورَاءَ، أَحْتَسِبُ عَلَى اللَّهِ أَنْ يُكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِي قَبْلَهُ»

Müslim, “Sıyam”, 36, r. 196; Tirmizî, “Savm”, 46, r. 749; İbn Mâce, “Sıyam”, 40, r. 1730; İbn Hıbbân, *Sahîh*, VIII, 395, r. 3632; Begavî, *Şerhu's-sünne*, VI, 344, r. 1790.

ki kişiye ömür verilecek, günah işilese bile bağışlanacak. Çok sevap.

Bu orucu hacıların tutması mekruh.

Neden?

Mbarekler haccı yapamazlar; dermansız dşerler, hastanelik olurlar. Ben yaptım. -ama şoyle yaptım; yani mekruh olduğunu biliyorum- dedim ki ben dayanıklıyım, dayanırım, şu sevabı kaırmayayım. Bu sevabı kazanmayı istedim. Buzlarla vesaire bayılmaktan zor kurtuldum; Arafat'ta bayılıyordum, hastanelik oluyordum. Hacılara neden mekruh olduğunu bizzat deneyerek anladım. Hacılar ya yürüyecek, ya gidecek, ya arabalarda bekleyecek; sıkıntı, hacılar tutmayacak. Yanlış anlamayın; ama Arefe gününde, yani kurban bayramından bir önceki günde oruç tutmak mekruh. Siz de burada daha hac için ihrama girmediğiniz zamanlarda tutabilirsiniz, burada vaziyet müsait, o sevabı kazanabilirsiniz.

Başka?

Namazlar sevap. Biliyorsunuz, Harem-i şerif'te kılınan bir namaz, Harem'in dışında kılınan namazlara göre yüz bin misli daha

sevap. Aynı namazı İstanbul'da kılsaydın bir sevap kazanacaktın, burada yüz bin misli daha fazla sevap kazanıyorsun. İstanbul'da, İzmir'de, yani neresiyse... Harem-i Şerîf'te namaz kılmak, başka yerde kılınan namazdan yüz bin misli daha sevap.

Boş şeyler konuşmayın, arkadaşları görünce sohbet açmayın. Bir çay kahve eksik, millet boyuna birbiriyle sohbet ediyor. “Hacım nasılsın? İyi misin, nerelisin, ne yapıyorsun, çoluk çocuk nasıl?” İnsan kaçacak delik arıyor. Burası ibadet yeri... Sohbet, sohbet, sohbet, birbirlerine dönüyorlar; Kâbe'yi, Mescid-i Haram'ı unutuyorlar, bu günlerin, bu zamanların kıymetini unutuyorlar. Mâlayâni olacak, hatta günah işleri olacak işleri yapa yapa şeytan bu şekilde bu zamanları kaçirttıyor.

Mübarek evliyâullahtan birisi ölmesine yakın zamanda ağlamış. Sonra da izah etmiş, “Şu hüznü dünyadan ayrıldığıma ağlıyorum sanmayın. Burası *dârü'l-ahzân*, hüznler diyarı. Bir sürü yasaklar, zorluklar, sıkıntılar, vefasızlıklar, cefalar, cevirler var. Bu *dârü'l-ahzân*'dan ayrıldığıma ağlıyorum sanmayın;

ibadetsiz geçirdiğim gecelere, oruçsuz geçirdiğim gündüzlere, yapamadığım hayırlara ağlıyorum.” demiş. “Cenâb-ı Hakk’a tam kulluk yapamadım, şimdi huzuruna gidiyorum, ona ağlıyorum.” Yoksa hayatı bitiyor diye ağlamıyor. “Dünyadan ayrıldığıma ağlamıyorum, burada vakitleri boş geçirdiğime ağlıyorum.” demek istiyor.

Vakti İstanbul’da, Avustralya’da boş geçirmek ayrı; en sevaplı zamanda, en sevaplı yere gelmişken burada boş geçirmek ayrı. Şeytan çok kandırıyor. Hiç kanmamak lazım; namaz, oruç, hayır, hasenât...

Azeri Kardeşlerimizin köylerini onlar bombadan kurtulmak için geri çekildiler. Geldiler köylere girdiler. Gözümüzün önünde. Demek ki şimdiki zamanın silahı değişmiş biraz.

Kabul değil mi yani? Doğru değil mi? Bunların alınması yapılması lazım değil mi?

Atom bombası bile yapmamız lazım. Aferin Pakistanlılar’a. Hiç olmazsa içimizden bir onlar yaptı. Patlattı bir de. İşte benim atom bombam var diye patlattı. Bizimkiler

yapamadı. Para meselesiymiş. Profesör bana öyle dedi.

“Hocam bu zor bir şey mi?” dedim.

“Para meselesi, para olsa yaparız.” dedi.

Yazıklar olsun. Yemem içmem atom bombasını yaparım. Patlatırım bir yerde. Tenha bir yerde.

“Al işte benim de atom bombam var.” derim. Biter. Düşman da titrer.

Allah buyurmuyor mu Kur’ânı Kerîm’de?

Ve aiddû lehum mesteta’tüm min kuvvetin. “Gücünüz yettiğince düşmanlara karşı silah hazırlayın.”

Türhibûne bihî aduvva’llâhu ve adüvveküm. “Düşmanları korkutmak için böyle silahların en iyilerini edinin.” diye buyurmuyor mu?

Buyuruyor. Hani Allah’ın buyruğunu tutmak.

Paralar nereye harcanıyor?

İkinci eve, üçüncü apartman dairesine. Falanca işe filanca işe.

Bu hayati öneme sahip. 20 kilometre ilerideki sana top atan Ermeni'yi tepeleyecek 25 kilometre ileriye atan senin topun yoksa vazifeni yapmadın, yapmamışsın demektir. Sen füzeyi ayarlayacaksın. O Ermeni topu atarken sen onu tepesine atacaksın ki senin köyünü bombalayamasın. Nice çocuklar, kadınlar, yürüyemeyenler öldü. Azerbaycan'da. Çeçenistan'da. Kosova'da. Bosna'da. Gittik Bosna'ya, gezdik. Vadilerde patlamış mermileri gösterdiler bize.

“Hocam, hatıra olarak isterseniz alın.” dediler.

“Şimdi bunları alacağız, uçağa bineceğiz. Röntgende görünecek. Füze. ‘Bavulu aç’ diyecekler, bilmem ne, başımıza dert olur. Hatırası sende kalsın.” dedim. Ama bir sürü şey. Bunların hepsi patladığı yerde ya birisini öldürdü ya bir araç tahrip etti, bir şey oldu.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Çok çalışmak lazım, çok. Çok çalışmamız lazım. Allahın rızasını kazanmak için bu devirde yapılacak işler biraz değişikçe. İyi anlamak lazım. Dünyayı iyi anlamak lazım.

Allah yardımcımız olsun. Hepimizin yardımcısı olsun.

***

DERS TARİFİ

Cümle günahlarımızın affı için;

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ
اللَّهُ أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ الْكَرِيمَ الَّذِي لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَنَتُوبُ إِلَيْهِ اللَّهُمَّ أَنْتَ
رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا
عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ
مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ
وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ
لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

Estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah el-azîm, el-kerîm, ellezî lâ ilâhe illâ hû, el-hayye'l-kayyûm ve etûbu ileyh. Allahümme ente rabbî, lâ ilâhe illâ ente halaktenî ve ene abdüke ve ene alâ ahdike ve va'dike

mesteta'tü eûzu bike min şerri mâ sana'tü ebûu leke bi-ni'metike âleyye ve ebûu bi-zenbî fağfirlî ve innehû lâ yağfiru'z-zünûbe illâ ente.

Allah'ın rızası yolunun başlangıcı, ilk adımı, ilk merdiveni nedir? Tevbe etmektir. Ben Allah'ın sevdiği, sevgili kulu olmak istiyorum. İlk önce tevbe edeceksin. Evvela bütün yanlışlıklarını bırakacaksın. Tevbe ettik mi şimdi? Ettik. Nasıl bir tevbe ettik? Peygamber Efendimiz'in yaptığı bir duayı okuduk, öyle tevbe ettik. Peygamber Efendimiz'in hadiste geçen, *Seyyidü'l-istiğfar* diye adlandırılan bir duası bu okuduğumuz. "Yâ Rabbi, ben günahlarımı biliyorum, itiraf ediyorum. Sen affedicisin; benim günahlarımı affet. Ben bir daha yapmayacağım. Gücüm yettiğince senin yolunda yürüyeceğim." demiş olduk. Bu mübarek yerde, bu mübarek gecede yaptık bu duayı. Allah duamızı kabul etsin. Geçmiş günahlarımızın hepsini silsin. Çünkü günahları siler. Silmek şânındandır, tevvâbdır, gaffâru'z-zünûbdur, afuvdur; affetmeyi sever.

Tevbe ettikten sonra bir insanın başka ne yapması lazım? Üzerinde kul hakları varsa

sahiplerine vermesi lazım. Kul hakları üzerinde durdu mu olmaz. Hakları sahiplerine verecek. İbadet borçları varsa ödemeye başlaması lazım. Namaz borcu, oruç borcu... Eskiden yapmamış... “Delikanlılıkta yapmadım hocam, gaflet çağım oldu, biraz bir haylaz zamanım oldu.” Tamam, onları ödeyecek. Kazaya kalmış namazlarınız varsa onları ödeyin. Kazaya kalmış oruçlarınız varsa tutun.

Bundan sonra hep abdestli gezin. Abdestli gezmek Peygamber Efendimiz’in âdeti idi, abdestli gezerdi hep. Hatta abdest bozduğu yerden abdest alacağı yere gelinceye kadar arada abdestsiz yürümemiş olsun diye teyemmüm abdesti alırdı. Hep abdestli gezmek âdetiniz olsun, hazırlıklı olmuş olursunuz. Abdestli olan insanın yanına şeytan sokulamaz, iyi olur. Peygamber Efendimiz’in âdeti. Hep abdestli gezin.

e. Tasavvuf Dersi

Her gün de Peygamber Efendimiz’in bize tavsiye ettiği bazı zikirleri söyleyeceğim size, o zikirleri çekin. O zikirleri gününüzün hangi zamanında isterseniz çekebilirsiniz;

sabah, öğlen, akşam, ikindi, gece, gündüz, ne zaman isterseniz çekersiniz. Zikir yapacağınız zaman sakın, temiz, تنها, başınız dinç olan bir yere oturun.

Ben yatsı namazını kıldım, vaizin birisi konuşmaya çıktı. Bir rekât geç kalmıştık, tahiyyatı, salât u selâmları okuyacağım; vaizin sesinin gümbürtüsünden aklım karışıyor, duamı tamamlayamadım. Selam verdikten sonra kalktık eve gittik. Daha vitr-i vâcibi kılmadık, gideceğiz evde kılacağız. Aklımız karıştığı için kılamadık.

Sakın, temiz bir yerde zikir yaparsa insanın aklı karışmaz, iyi olur. Ama gürültüde de kalabalıkta da zikir yapmaya alışır sonra, ayrı. Alışsın. O ayrı ama sakın, temiz, تنها bir yerde kibleye oturursunuz, gözünüzü yumarsınız.

Yirmi beş defa *estağfirullah* çekin, şöyle bir temizlenin. Sonra bir *Fâtiha*, üç *Kulhuvallah* okuyun. Bunu Peygamber Efendimiz'e ve evliyâullah büyüklerimize hediye edin; onların, mübareklerin size teveccühü olsun.

Sonra gözünüzü kapatın, düşünmeye başlayın. Neden?

لَا عِبَادَةَ كَالْتَّفَكُّرِ

*Lâ ibadete ke't-tefekkür.*¹⁴ Tefekkür çok kıymetli bir ibadet olduğundan.

تَفَكُّرُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ

Tefekkürü saatin hayrun min ibâdeti senetin. “Bir saatlik tefekkür bir senelik ibadetten hayırlı olur.” *Hayrun min ibadeti sittîne seneten.* Bazen, “Altmış senelik ibadetten hayırlı olur.” Çünkü düşününce insan bir tevbe eder, bir doğru yola girer, bir iyi adam olur; hapishanelik adam, oldu evliyâ. Eşkîyâ iken, yol kesen harâmi iken evliyâ olanlar var. Meşhur, evliyâlar kitabına girmiş insanlardan. Neden oluyor? Aklını düzeltiveriyor. Tefekkürle oluyor.

Tefekküre dalın.

Neleri düşüneceksiniz?

¹⁴ Beyhakî, *Şu'abu'l-îmân*, VI, 358, r. 4326; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, III, 68, r. 2688; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 267, r. 44389

Bir; evvelâ ölümü düşünün. Öleceğiz. Râbıta-ı mevt, tefekkür-i mevt, tezekkür-i mevt derler. Çare yok. Hepimiz öleceğiz. Ama bugün, ama yarın, ama bir sene sonra, ama beş sene sonra; hepimiz öleceğiz. Allah iman ile göçmeyi nasip etsin. Sonra kabre konulacağız. Kabir bazı insanların cennet bahçesiymiş. Bazı insanlar da kabirde azap göreceklermiş, ona cehennem çukuru olacakmış. Kabri cennet bahçesi olanlardan eylesin Allah.

Peygamber Efendimiz iki kabrin yanından geçiyordu, dedi ki; “Bu kabirdekiler azap görüyorlar. Hem de sizin mühimsemediğiniz iki sebepten. Bir tanesi, insanlar arasında laf götürüp getirirdi; birisinin lafını ötekisine taşırdı. Türkçede gammazlık, nemmamlık, koğuculuk derler Onu yapardı. Bir tanesi de, küçük abdestini yaparken sakınmazdı, üstüne başına sıçrardı, üstü başı sıçrantı olurdu.” İşte onlardan kabir azabı oluyor, kabirde azap başlıyor.

Birisi kabre girer girmez, azap melekleri bekliyormuş, kafasına ateşten tokmağı bir vurmuşlar; kabrin içi ateş, duman

dolmuş. Adam bağırmaya başlamış, -hadîs-i şerîflere göre- demiş ki; “Ben müslümanım, bana azap etmeyin, bana niye vuruyorsunuz?” “Sen müslümandın ama sen bir gün bir yerden geçiyordun, bir müslümana orada eziyet ediyorlardı, onu kurtarmadın, geçtin gittin. Bu azap ondan.” Çeşitli sebeplerden kabir azabı olabiliyor. Ya da kabir cennet bahçesi gibi olabiliyor.

Cennet bahçesi olmak için, cehennem çukuru olmaması için ne yapmak lazım, bunları düşünmemiz lazım. Âhirette Cenâb-ı Hakk’ın huzuruna çıkacağız. Mahkeme-i Kübrâ’da hesap vereceğiz. Bu dünyadaki hayatımızın her anı yazılıyor, insanların her saniyesi, her sözü, her işi yazılıyor. Hiç eksiksiz zapt ediliyor. Nasıl zapt ediliyor? İşte misali; seslerimi şu küçük cihazlar zapt ediyor. Televizyonlar, video kameralar görüntüyü zapt ediyor. Allah’ın melekleri de insanın her şeyini kaydediyor.

لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا

*Lâ yugâdiru sağîraten ve lâ kebiraten illâ ahsâhâ.*¹⁵ “Hepsini yazıyor.” Ne oluyor?

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ

مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

Fe men ya'mel miskâle zerratin hayran yerâhu ve men ya'mel miskâle zerratin şerran yerâhu. “Zerre kadar hayır işleyen hayrın mükâfatını görecek, zerre kadar şer işleyen şerrinin cezasını çekecek.”¹⁶ Bunu unutmayalım. Cehennem var. Günahkârlar cehenneme düşecek, cayır cayır yanacak. Cenneti elden kaçırmak, zaten insana bela olarak yeter. Cennete girememe, bela olarak yeter. Bir de cehennemde cayır cayır yanacak.

Bunları düşüneceğiz ve kendi kendimize karar vereceğiz, diyeceğiz ki; “Ben hacca geldim. Tarikate girdim. -Tarikat ne demek? İhlâs yolu, takvâ yolu, ihsan yolu demek- Allah’ın sevdiği yola girdim. Bundan

¹⁵ 18/Kehf, 49.

¹⁶ 99/Zilzal, 7-8.

sonra ben cenneti kazanacak işler yapmaya çok dikkat edeyim; cehenneme ayağımı kaydıracak işlerden çok sakınayım.” diyecek. Böyle ölümü düşündükten sonra kendi kendine, kendisini toparlayacak, azmini bileyecek, kararını tazeleyecek.

Sonra, zikri beraber yaptığımızı düşüneceksiniz. Gözünüzü kapayacaksınız, hocalarımızla beraber, ben de onların arasındaymışım, siz de karşımdaymışsınız diye hayalinizde göz önüne getireceksiniz. Berabermişiz, beraber zikrediyoruz diye gönlünüzü gönlümüze, kalbinizi kalbimize, iç âleminizi iç âlemimize bağlayacaksınız, öyle bekleyeceksiniz. İnsan böyle bir bağlantıyı kurduğu zaman, alışır, yavaş yavaş kendisinin iç âlemine çok görüntüler, çok güzel şeyler gelmeye başlar. Zikri öyle yapınca da daha tatlı olur. Evliyâullah ile aynı mecliste beraber zikrediyor diye insanın keyfi, neşesi, tadı, ibadetin zevki, şevki fazla olur. Sonra da, iş daha ilerler, Allah nasip ederse daha yüksek hallere sahip olunur. Onun için buna da çalışacaksınız. Buna *rabıta-ı mürşit* derler. Mürşitle rabıta kuracaksınız.

Sonra, üçüncüsü, *rabıta-ı huzur* dediğimiz düşünce. O ne demek? “Ben Allah’ın huzurundayım, Allah benim şu anda ne yaptığımı görüyor, ben O’nu görmüyorum ama O beni görüyor.” diyeceksiniz. Her yerde hâzır ve nâzır, her yaptığımızı görüyor;

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ

*Lâ tûdrikuhu’l-epsâru ve hüve yudriku’l-epsâr.*¹⁷

وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

*Ve hüve’s-semîu’l-âlîm.*¹⁸

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Vallâhu bimâ ta’melûne basîr. “Her şeyimizi görüyor, biliyor.”¹⁹

---

¹⁷ 6/En’am, 103.

¹⁸ 2/Bakara, 137, 6/En’am, 13, 15, 21/Enbiya, 4, 29/Ankebut, 5,60.

¹⁹ 2/Bakara, 265; 3/Âl-i İmrân, 156; 8/Enfal, 72; 57/Hadîd, 4; 60/Mümtehine, 3; 64/Teğâbün, 2.

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

Ve nahnu akrabu ileyhi min habli'l-verîd. “İnsanoğluna şah damarından daha yakın.”²⁰

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ

Ve hüve meakum eyne mâ küntüm. “Nerede olursanız olun Allah sizinle beraber.”²¹

“Yâ Rabbi, sen her yerde hâzır ve nâzırsın, ben edebimi takınayım, ben senin huzurundayım. Yâ Rabbi, ben sana iyi kulluk edemedim, yardım et de bundan sonra iyi kulun olayım, iyi kulluk yapabileyim.” diyeceksiniz. İnsanın nerede olursa olsun, Allah’ın onun yanında olduğunu bilmesi imanın en kuvvetli derecesidir. En kuvvetli derecesi odur.

---

²⁰ 50/Kâf, 16.

²¹ 57/Hadîd, 4

إِنَّ أَفْضَلَ الْإِيمَانِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَكَ حَيْثُمَا كُنْتَ

Inne efdalü'l-îmâni en ta'leme enne'llâhe meake haysü mâ kunte. Nerede olursan ol Allah senin yanında, diye o duyguyu, o düşünceyi aklında tutabiliyorsan; “Allah beni görüyor, yapmayayım; Allah beni görüyor, bu lafı söylemeyeyim; Allah beni görüyor, burada durmayayım, bu günahlı yere gitmeyeyim.” İmanın en yüksek derecesi budur.

Allah'ın sizi böyle gördüğünü düşüneceksiniz. Allah'tan yardım isteyeceksiniz; “Yâ Rabbi, bana iyi kulluk yapmayı nasip et, tevîkîni refîk et, yardımcı ol.” Çünkü Allahu Teâlâ hazretleri hem Müsteân'dır hem de Muîn'dir. Yardım O'ndan istenir, yardımı da O verir. Başka yerden yardım gelmez. Başka nereden yardım istersen o kapılar kapanır. Allah o kapıları yüzüne kapattırır, “Benden başka yardım gelecek yer yoktur, kulum bilsin.” diye kapattırır. Beşerden ne umut edersen umduğun çıkmaz. Kapılar kapanır. Allah'a dayanacaksın. Allah'tan isteyeceksin.

نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ

Ni'me'l-Mevlâ ve ni'me'n-nasîr. “Ne güzel Mevlâ, ne güzel yardımcı.”²² diyeceksin.

Ölümü düşündün, bu dünyanın boşluğunu anladın, şeyhinle mânevî irtibatını kurdun, Allah'ın da seni gördüğünü, Allah'ın huzurunda olduğunu anladın.

“Bu hazırlıklardan sonra zikir yapacağım. Neleri zikir olarak yapayım?”

Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği zikirleri yap.

Bir, yüz defa *estağfirullah* de. Peygamber Efendimiz kendisi de çekerdi.

Sonra, yüz defa *lâ ilâhe illallah* de. Peygamber Efendimiz; “Günde yüz defa *lâ ilâhe illallah* diyen mahşer yerine dolunay gibi bir yüzle, ay gibi parlayarak gelir. Kimse ondan fazla nurlu olamaz, daha çok çekenler hariç.” diyor.

---

²² 8/Enfal, 40.

Bin defa *Allah Allah Allah* de. Neden?
Allah Kur'ân'da;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

Yâ eyyühe'l-lezîne âmenü'z-kürullâhe zikran kesîra. “Ey iman edenler, Allah’ı çok zikredin.”²³ diyor da ondan. *Allah, Allah, Allah* diye hiç olmazsa bin defa de.

Sonra, yüz defa Peygamber Efendimiz’e salât u selâm getir. Bunu da Peygamber Efendimiz tavsiye etmiş, hadislerde var.

Yüz defa da, *Kulhuvallâhu ehad* sûresini de besmelesi ile oku.

Beş zikir. Yüz *estağfirullah*, yüz *lâ ilâhe illallah*, bin *Allah Allah Allah* diye lafza-ı celâl, yüz salavât-ı şerîfe, yüz *kulhuvallah*. Bu zikirleri yap, ondan sonra elini aç, Allah’a dua et. Kendine, anne babana, sevdiklerine, dostlarına, arkadaşlarına, sana dua ısmarlamış olanlara... “Beni duadan unutma!” demiş olanlara dua et. Bizi de duadan unutma.

---

²³ 33/Ahzab, 41.

Şimdi ben size zikir telkin edeyim. Peygamber Efendimiz karşına diz çöktürüp, oturturmuş, böyle öğretirmiş. Siz de beni öyle dinleyin.

Lâ ilâhe illallah, lâ ilâhe illallah, lâ ilâhe illallah.

Şimdi siz beraberce söyleyin, Allah şahit olsun...

Allah, Allah, Allah...

Şimdi ağzınızı yumun, gözünüzü de kapayın, içinizden söyleyin, içinizden devam edin.

Allah mübarek etsin. İşte böyle içinizden *Allah* demeye de alışacaksınız. Bizim yolumuz budur. Kimse görmeden, kimse bilmeden içinizden *Allah Allah* demeye alış. Biz buraya geliyoruz, tünelden arabayla geçerken yandaki yayaların yürüdüğü yerden de bir kadın geliyor, rüzgar da üstüne doğru esiyor. İhtiyar kadın, tüneli geçecek, yaya geçecek, biz bu tarafa doğru gidiyoruz. Baktım ağzı kıpırdıyor, zikrede ede gidiyor. Yolda, işte,

gecede, gündüzde, otururken, hatta yatarken Allah'ı zikredin.

Bizim zikrimiz, size öğrettiğim gibi sessiz. Dil dudak kıyırdamadan, ses duyulmadan, içinden *Allah Allah* demek. Bu çok kıymetli bir zikirdir. Bunun sevabı öteki zikirten yetmiş kat daha fazladır. Öteki zikir de yetmiş bin sevaplıdır. Kendiniz evde, odada tesbihi elinize aldınız, “Hocam bin defa ‘*Allah de.*’ dedi, çekeyim şu *Allah* tesbihini, *Allah Allah Allah Allah...*” Yüksek sesle çektin, her birisine yetmiş bin, yetmiş bin, yetmiş bin sevap alırsın. Ağzın kapalıyken içinden; *Allah Allah Allah* demişsen, sevabı yetmiş kat daha fazla; yetmiş binin yetmiş katı; dört milyon dokuz yüz bin, dört milyon dokuz yüz bin, -beş milyon diyelim- beş milyon, beş milyon, beş milyon sevaplı. Onun için o zikre de kendinizi alıştıırın.

Bizim yolumuz Peygamber Efendimiz'in yoludur; tam sahabe Müslümanlığı. Sahâbe-i kirâmın yaşayışı gibi bid'atlerden uzak bir Müslümanlık.

Ne yapacağız?

Allah'ın emrettiği, Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği ibadetleri yapacağız, bir.

Günahlardan kaçacağız, öğreneceğiz, listesini yapacağız. Zaten [Mehmed Zahid] Hocamız yapmış, günahları kitaplarda anlatmış. *Tasavvufî Ahlâk* kitabında bulabilirsiniz. Günahlardan kaçacağız, iki.

Üçüncüsü, Allah güzel huyluları seviyor, kötü huyluları sevmiyor ve cehenneme atıyor. Zalim, fâsık, hasetçi vesaireyi cezalandırıyor. Onun için huylarımızı güzelleştireceğiz.

Üç ana fikri unutmayacaksınız;

1. İbadetleri yapacaksınız,
2. Haramlardan kaçacaksınız,
3. Huylarınızı düzelteceksiniz.

Güzel huylu olacaksınız, kötü huyları atacaksınız. Kötü huylar nedir, iyi huylar nedir? Hocamız'ın kitaplarını okuyun, özellikle *Tasavvufî Ahlâk* kitabını. Orada var, öğrenirsiniz. Her yerde var da Hocamız

toplamış. Hadis kitaplarında, *Riyâzu's-sâlihîn*'de var. *Riyâzu's-sâlihîn*'i okuyun.

f. Sünnetler, Sünnet Namazlar ve Özellikleri

Namazlardan; bir, işrak namazını tavsiye ederim. Sabah namazından sonra camide kalıp, zikirle Kur'an'la meşgul olup güneşin doğmasından yirmi beş dakika, yarım saat veya biraz daha geçince iki rekât namaz kılınır. Buna işrak namazı derler. İşrak namazı güneş şarkta doğduktan sonraki namazdır. Bu çok sevaplıdır, insan her sabah bir hac ve umre sevabı kazanıyor. Bunu [Mehmed Zahid] Hocamız yapardı, İskenderpaşa'ya devam edenler bilir, oradan da biz öğrendik, yayıldı; Anadolu'da şimdi her yerde, ihvanımız olan her camide yapılıyor. *Evrâd* okunuyor, ondan sonra namaz kılınıyor. Bunu tavsiye ederim, bir.

Sabah ile öğlenin arasında *Duha* namazı vardır; dört rekât ve daha fazla olabilir. Saad 10'da, 11'de, öğlene kırk beş dakika yanaşıncaya kadar kılınabilir. Onu da kılın, iki. Bu da çok sevap. Bu dört rekât namaza devam ederse Allah insanı muhsin kullar zümresine

yazar. İlmihal kitaplarına da girmiş, akşam namazının ardından sahih bir namaz var; *evvâbîn* namazı. Hemen sünnetin arkasından iki, dört, altı rekât, hatta daha fazla kılınabilir. Evvâbîn namazını da kılın, o da insanın günahlarını denizlerin köpüğü kadar çok olsa affettirir, affına sebep olur. Onu da kaçırmayın.

Gece yatarken taze abdest alın. Yatsıyı kıldım diye yatmayacaksınız. Taze abdest alacaksınız, iki rekât *tecdîd-i vudu* namazı kılacaksınız, iki rekât, dört rekât. Ondan sonra abdestli yatacaksınız. Abdestli yatanın bütün gecesi uyuduğu halde ibadete yazılır. Peygamber Efendimiz bildiriyor. Gökten melekler gelir, odasını doldurur, izdiham eder, yığılır. Yığılır, öyle ilgi gösterirler. Ölürse imanla göçer, şeytan yanaşamaz. Şiarında, yani iç çamaşırının orada bir melek; “Yâ Rabbi! Sen bunu afv u mağfiret eyle, bu kulun abdestli yattı.” diye sabaha kadar dua eder. Melek, bağrında sabaha kadar “Bu abdestli yattı.” diye dua eder. Bunlar hadîs-i şerîf.

Geceleyin de teheccüd namazına kalkın. -Burada kaldırıyorlar. Teheccüd namazına, ezan okuyorlar, o ezandan önce de olur, o ezandan sonra da olur.- Sabah ezanı okununcaya kadar o arada teheccüd namazını da kılın.

Bu namazlar Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği sevaplı namazlar olduğu için bunları kaçırmamayı büyüklerimiz bize tavsiye ettiler. Siz de derviş olarak bunları yapacaksınız.

Pazartesi-Perşembe oruçlarını, Zilhiccen'nin on günündeki oruçları, Receb, Şaban ve Şevval'deki oruçları, Ramazan orucunun dışındaki, Muharrem'deki orucu; Peygamber Efendimiz'in tavsiye ettiği oruçları tutun. Her birinin bir sevabı ki Peygamber Efendimiz bildirmiş. "Her ayın başında, ortasında, sonunda oruç tutan bütün ayı oruçlu geçirmiş gibi olur." diye Peygamber Efendimiz'in müjdesi vardır. Mesela *eyyâm-ı biyz* oruçları vardır; her Arabî ayın on üç, on dört, on beşinde oruç tutmak. İşte bu oruçları tutun.

Allah rızası için hayır hasenât yapın. Allah rızası için, İslâm'ın gelişmesi, müslümanların korunması için kurulmuş müesseseleri -kurulmamışsa ya kurun, kurulmuşsa da- çalıştırın.

Avrupalılar kalkmışlar, gemilere binmişler; Endonezya'yı, Malezya'yı işgal etmişler, oralarda yüz binlerce insan kesmişler. Çünkü bunların âletleri edevatları yok. Bunlar da barutu, topu geliştirmişler, öğrenmişler, güm güm güm, yapa yapa müslümanken o adaları hıristiyanlaştırmışlar. Müslüman çokmuş. Okuduğum kitaplara göre ta Peygamber Efendimiz'in asrından oralara müslümanlar ulaşmış. Yedinci asırdan başlamış. Demek ki ilk mübareklerden, “Dur şuraya da İslâm'ı tebliğ edelim.” diye oralara da gidenler olmuş. Ama biz devam ettirememişiz. Şimdi onlar bizden koparmak için harıl harıl çalışıyor. Cakarta'da kaldığım otelin karşısında üç tane üniversite gördüm. Hepsi gayrimüslimlerin üniversitesi. Orada okuyan müslüman ne olur? Vallahi bozarlar, aldatırlar.

Ben bizim Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne gelen birisini biliyorum. Beş vakit namazlıydı, bizim fakültede bir profesörün akrabasıydı. Bizim fakültede kalırdı. Beş vakit namaz kılardı. Dindardı. Beraber abdest alırdık, beraber mescitte namaz kılardık. Hukuk fakültesini okudu bitirdi, duydum ki komünist olmuş. Ne namaz, ne niyaz, ne Cuma, ne bir şey... Eğitim nasıl bozuyor, ne hale getiriyor. Eğitim neymiş? Bir âletmiş; eğmeye veya düzeltmeye yarayan bir âlet.

Onun için, çok çalışacağız. Başkaları çalışıyor, müslümanları mahvediyorlar, ezip geçiyorlar. Yüz binlerce öldürmüşler; rakamlar korkunç. Allah gayret kuvvet versin.

Her biriniz bir *Fâtiha*, üç *Kulhuvallah* okuyun, duanızı yapayım.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

1 Zilhicce 1419 / 18.03.1999

Mekke

[Bütün HAC VE UMRE SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

